

34. Струве П. Общерусская культура и украинский партикуляризм. Ответь Украинцу / П. Струве // Русская мысль. – 1912. – №1. – С. 68–82.
35. Флоринский Т. Зарубежная Русь и ее горькая доля / Т. Флоринский. – К., 1900. – 28 с.
36. Яринович А. Галичина в ее прошлом и настоящем. Очерк историко-национальной жизни русин в Австро-Венгрии / А. Яринович. – М., 1915. – 68 с.
37. Ястребов Н. Галиция накануне Великой Войны 1914 г. / Н. Ястребов. – С. Пб., 1915. – 147 с.

В статье проанализировано влияние публицистической литературы на формирование мировоззренческих ориентиров российской общественно-политической мысли относительно западноукраинских земель. Освещены уровень заинтересованности со стороны официальной имперской идеологии основными положениями и лозунгами российской публицистики начала XX в.

Ключевые слова: Российская империя, украинофильство, панславизм, Первая мировая война.

The article analyzes the impact of fiction titles on the formation of ideological orientations of Russian social and political thought on Westernlands. The Level of interest of the official imperial ideology and slogans of the main provisions of Russian journalism in the early XX century.

Keywords: Russian Empire, Ukrainophilism, Pan-Slavism, the First World War.

УДК 94(477.8):241.83

ББК 63.3(4Укр)

Ірина Стасюк

ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ МОНАХИНЬ СТАНИСЛАВІВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ УГКЦ (1900–1946 рр.)

Життя монахинь кардинально відрізнялося від життя пересічних жінок тогочасного галицького суспільства. Воно проходило тихо та спокійно в стінах монастиря, сповнене мовчанням, смиренням та покірністю. Монахині жили чітко впорядкованим щоднем, унормованим статутом. Речі, що оточували, їжа, яку вони споживали, та одяг тільки підтверджували бажання жити в духовності та бідності, щоб усю свою любов, увесь свій вільний час присвятити справам милосердя та доброти.

Ключові слова: Згромадження, статут, монахиня, повсякденне життя, Станиславівська єпархія.

Повсякденне життя монахинь – доволі цікава та актуальна тема для дослідників соціальної історії, оскільки асоціюється в пересічній людини з якоюсь загадковістю і таємничістю аскетизму монастирів. Окрім того, греко-католицькі монастирі Галичини початку ХХ ст. характеризувалися своєю “клявзурою”, тобто закритістю від суспільства, монахині не виходили без нагальної потреби та дозволу власної настоятельки навіть за ворота своєї обителі. Черниці не спілкувалися зі світськими особами та не цікавилися політичними новинами. Вони творили своє власне суспільство, життя якого було чітко унормоване головним положенням статуту згромаджень. До вивчення побутового життя черниць можемо віднести зацікавлення одягом, умовами проживання у монастирі, їжею, працею та господарством, яке вели монахині.

У сучасній історичній науці побутове життя монахинь Станиславівської єпархії є малодослідженим. Окремі розвідки, у контексті загальної історії розвитку чинів і згромаджень, зробили Марія Вуянко, Борис Савчук, сестра Андрея Ольга Маслій. Головні відомості про побут монахинь, внутрішній устрій їхніх монастирів дізнаємося зі статутів та конституцій, які зберігаються в Державному архіві Львівської області та в приватних архівах згромаджень. Ці документи чітко регламентували систему управління монастирем і встановлювали правила поведінки, спонукали монахинь до внутрішнього порядку і вдосконалення, до зростання в духовному та моральному плані. Також основу джерельної бази дослідження становлять архівні матеріали Державного архіву Івано-Франківської області – описи монастирів радянською владою під час ліквідації культових споруд у 1946 р.

Метою статті є висвітлення життя греко-католицьких монахинь Станиславівської єпархії у його повсякденному вияві, опис найголовніших моментів побуту, методів ведення господарства.

Згідно з правилами св. Василя Великого, одяг черниць мав бути особливим, відрізняти їх із загалу жіночого суспільства. Корисна особливість цього одягу полягало в тому, що він попереджав кожного та свідчив про обітницю людини жити з Богом [12]. Правилами св. Василя визначено також, що в одязі та взутті не слід шукати краси, бо це ознака пустоти. Тому для потреб тіла слід вживати дешеві речі [16, с.92]. Одяг монахині – це одяг, визначений статутом, переважно одного фасону та покрою, основною відмінністю чернечого вбрання різних згромаджень є колір габіту – чернечої рясі.

Для сестер василіянок характерний був одяг чорного кольору. Елементами нашого вбрання чину є габіт, мантія, намітка (хустка, яка покривала голову черниці), капка (елемент монашого одягу, який закривав шию та плечі), рантушок білого кольору, пояс, черевики та білизна. Оскільки серед сестер василіянок існував поділ на хороших та домових сестер*, такий стан речей впливав і на зовнішні відмінності в одязі. Хорові сестри носили на грудях хрест на тасьмі, водночас у сестер домових такого елемента в одязі не було. Обов'язковим предметом одягу сестер василіянок була вервиця на 150 розарій (зернята), яку чіпляли до пояса. Василіянкам було заборонено носити одяг із шовку, оскільки вбрання мало засвідчувати прийнятну обітницю убогості та скромності. Крій і форма одягу не могли змінюватися, для пошиття одягу обирали однакоє сукно. Одяг та білизну монахинь василіанських монастирів зберігали в спільній “ризниці”, у келіях сестрам заборонено було тримати будь-які особисті речі. При монастирі була монахиня, яка наглядала за одягом – сестра-ризичниця. Вона вела список-перелік усіх комплектів білизни та вбрання сестер, видавала одяг черницям.

Зношені речі сестри здавали, їх використовували як тимчасове вбрання для новичок або як робочий одяг домашніх сестер, що працювали в городі, пральні чи на території монастиря. Такі елементи вбрання, як білизна, чоботи та пояс входили до переліку обов'язкових із посагу сестер, тобто майбутня монахиня повинна була принести ці речі в монастир із собою. Зимовим верхнім одягом сестер були кафтаник або кожушок [7, арк.41].

Історія одягу монахинь із згромадження сестер служебниць доволі цікава. Молода настоятелька новоствореного згромадження Михайлина Гордашевська проходила новіціат не у василіанському монастирі, оскільки він був закритого типу, а у монастирі сестер феліціянок у Жовкві. Улітку 1892 р. Михайлина прибула до Жовкви, де протягом двох місяців вивчала особливості чернечого життя та монастирський устрій польського католицького згромадження. Сестра повинна була вирішити питання одягу черниць для майбутнього згромадження. Сестри феліціянки радили їй нічого не вигадувати, а залишити форму та колір рясі такою, яка була в них. Однак черниця заперечила, оскільки вважала, що якщо одяг монахинь буде однаковим, тоді українські селяни не зможуть розрізнити, де польські служебниці, а де українські. Для вирішення цієї проблеми Михайлина виїхала до Львова, де разом із своєю помічницею сестрою Анною пошила собі габіт синього кольору, який став рясом усіх сестер служебниць [14, с.124].

Як уже згадувалося, ряса у сестер служебниць була синього кольору, капка і рантушок – білі, намітка – чорна. Все, що покривало голову монахині (намітка, капка, рантушок) називалося каптур. Габіт з усіх сторін був зашитий, “лиш з переду з гори до

---

* Усі сестри в монастирях ЧСВВ, поділялися на дві групи: хорова, підготовка яких передбачала вивчення церковного хорового співу, церковнослов'янської мови і пояснення псалмів, та домашніх, які виконували різні домашні справи, визначені ігуменею. Така особливість була лише в монастирях ЧСВВ, адже в інших згромадженнях поділу між сестрами та новичками на хороших та домашніх не існувало. До прикладу, у сестер служебниць у статуті визначено, що в згромадженні немає «станового» поділу сестер, усі були між собою рівні» [8, арк.19].

половини защемлюваний, и сягає до самих костоць, капка з долини округлої форми, має закривати цілі груди и підходити під саму шию, наметка – хустка, закинена на голову і не довша 1,5 м.”. Узимку сестри вдягали кіптар або чорний плащ. На свята поверх габіту вдягалася чорна мантия [8, арк.40].

Уставом згромадження сестер мирноносиць було визначено “мідяний” (коричневий) колір для габіту. Елементи одягу цього згромадження мали інші назви, ніж в попередніх чернечих спільнотах. Наприклад, замість мантиї сестри носили пелярину (накидка без рукавів), хустка, яка покривала голову сестер мала назву “криша”, під нею були монисто (капка) та начільник. У сестер милосердя св. Вінкентія де Поль ряса (габіт) була чорного кольору, поверх неї вдягали параман. Монахині цього згромадження носили мантиї чорного або білого кольору.

Умови проживання в монастирі були доволі специфічними, відрізнялися аскетичністю та віддаленістю від світського життя. Вся стилістика оформлення монастирської обителі чи бічного дому була спрямована на одну мету – постійна молитва, духовне самовдосконалення та праця. Саме тому кожному монастирю були притаманні стриманість, строгість та практичність в оформленні кімнат та інших приміщень. Статутами кожного згромадження визначалися умови проживання, норми поведінки та моралі для сестер. У келіях василіянок із меблів та ужиткових речей були дозволені ліжко, ковдра, подушка, капа, шафа, стіл, два крісла, “стільчик до клячення”, книжки (не більше двох, причому, дозволені для читання настоятелькою, переважно твори святих отців Церкви), умивальник з приборами, лава, свячена вода, світильник чи лампа. На ніч сестри залишали свої келії відкритими, але монахиням, окрім ігумені, заборонялося заходити до чужих помешкань (до них не міг зайти і священник, без особливого дозволу єпископа) [7, арк.43].

Життя монахинь Ордену сестер милосердя було також доволі скромним, зокрема їхнє побутове майно Станиславівського монастиря станом на 1945 р. складало 6 шаф, 10 столів, 20 крісел, лавки, книги, посуд та двадцять п’ять ікон [3, арк.9].

У статуті сестер служебниць сказано, що в кожному домі мало мешкати не менше чотирьох сестер. У домі, де розташовані спальні сестер, повинна бути строга клявзура – заборона заходити стороннім людям, кожна сестра повинна була мати своє окреме ліжко [8, арк.55]. Згідно уставу згромадження сестер милосердя, монахині проживали спільно, займаючи одну велику кімнату, призначену для сну [3, арк.21–22]. У статуті сестер мирноносиць не вказано чітко про умови проживання, опис їхніх келій також відсутній. Однак, вважаємо, що побут черниць цього згромадження мало чим відрізнявся від умов проживання інших згромаджень.

Монастирський розпорядок дня, визначений статутом, був надзвичайно строгим і чітким. Сестри точно знали, якими справами й коли вони повинні займатися. Монахині ЧСВВ прокидалися від спеціального сигналу – дзвінка о 5 год. ранку. У цілковитій тиші вони вдягалися та вмивалися і лише після другого дзвінка о 5 год. 30 хв. сестри покидали свої келії. Після закінчення спільної ранкової молитви в каплиці черниці заглиблювалися у внутрішні роздуми. Снідали монахині о 8 год., після чого приступали до виконання своїх суспільних та господарських обов’язків. Сестри хорові йшли до школи чи семінарії, а сестри домашні займалися господарством. У цьому й полягала особливість розпорядку дня монахинь василіянок. Через викладацьку діяльність сестри хорові та сестри домашні не могли зійтися на спільну обідню молитву і трапезу. Обідали монахині окремо, що було зумовлено розкладом занять у школі. Однак вечірня молитва завжди була спільною. Після вечері о 21 год. лунав останній дзвінок, що сповіщав час сну. Монахині відправлялися у свої келії, а чергова закривала монастирську хвіртку [15, с.47].

Розпорядок дня у святкові та недільні дні відрізнявся від щоденного. У ці дні сестри могли більше часу присвячувати спільній молитві, читанню духовної літератури

та мали можливість сходитися до каплиці на “іспити совісті”: кожна сестра публічно розповідала про свої недосконалості, а потім усі обговорювали шляхи подолання та виправлення поганих думок. Такі вправи сприяли духовному зближенню сестер та створенню атмосфери довіри в стінах монастиря [7, арк.32].

Сестри служебниці розпочинали свій день о 4 год. влітку та о 4 год. 30 хв. в іншу пору року для того, щоб без поспіху вдягтися, вмитися, застелити ліжко та помолитися. Біля 6 год. приступали до виконання своїх справ. Обідали о 13 год., після чого мали годину для розмови. Ввечері “по праці знову моляться” і о 22 год. “кладуться до спочинку” [2, арк.20].

День сестер мирносиць розпочинався о 5 год. 30 хв., а вже о 6 год. починалися спільні молитви в каплиці. Першою молитвою було проказування “Ангел Господній...” і “точки” – короткі духовні настанови, взяті із Святого Письма, які тривали приблизно півгодини. Після цього сестри відправлялися всі разом на Святу Літургію до храму. Повернувшись із церкви, монахині снідали та приступали до справ, які для них визначала настоятелька. На обід монахині знову сходилися до монастиря, йшли разом до трапезної, де спершу молилися, а потім приступали до споживання їжі. Після обіду всі збиралися на “рекреацію” – спільна розмова, яка тривала півгодини. Після цього всі сестри знову приступали до своїх справ. Ввечері, близько 18 год. черниці збиралися на спільну молитву та вечерю. Після вечері кожна сестра мала ще трохи часу для приватної молитви, близько 22 год. всі розходилися на відпочинок. Монастирський розпорядок дня змінювався під час церковних свят чи реколекцій [13, с.42]. У книзі-історії сестер мирносиць знаходимо цікавий приклад розпорядку дня під час релігійних свят: “На 24 липня припало Свято Святої Марії Магдалини – Покровительки нашого Згромадження. Весь день сестри святкували урочисто і була цілий день рекреація” [11].

Перебіг дня був чітко унормований і статутом згромадження сестер милосердя. Монахині прокидалися о 5 год. ранку, після чого молилися та прибирали спальне приміщення. О 7 год. 15 хв. снідали, о 8 год. розпочиналися буденні справи, о 13 год. Сестри обідали, в післяобідній час поверталися до своїх занять, о 20 год. проходила вечеря, після якої був короткий час на “розвивку” (час для читання, підшиття власного одягу, тощо). Спільна вечірня молитва розпочиналася о 21 год. і тривала до 22 год., після чого всі сестри відправлялися спати [3, арк.22].

Особливим елементом вияву духовності для черниць було зберігання мовчання на протязі всього дня. Св. Василій Великий вважав, що голосу слід вживати в міру потреби [16, с.92]. В уставах кожного згромадження цьому були присвячені окремі параграфи, оскільки мовчання знаменувало духовні поступки монахинь – смирення, терплячість, самовідданість та роздуми. Сестри василіянки мали мовчати увесь день, окрім відведеної на рекреації години після обіду, коли можна було поговорити, а точніше обговорити устами згромадження або думки котрогось з отців Церкви. Мовчання не можна було порушувати навіть уночі [7, арк.47]. Митрополит А.Шептицький писав у статуті сестер служебниць: “Заховуйте св. мовчане, працюйте и молеться, а до інших речей не мешайте ся, лишеть ихь Вашим Наставницям, мене, и здайте ся на Боже Проведене” [7, арк.19].

Митрополит вважав, що мовчання є таке ж важливе, як і зречення від світу. Говорити монахиням зі світськими людьми дозволялося лише за невимовної потреби, і то тільки про милосердя та Бога. Сестри, які йшли по селі “шукати дітей для захоронки”, йшли мовчки, молилися та не спілкувалися між собою, очі їх мали бути опущені додолу, а руки “скромно зложені при собі”. Та із сестер, яка не дотримувалася мовчання, мала отримати покуту, а якщо не хотіла виконувати покуту, мусила бути вигнаною із згромадження [5, арк.19]. На Загальній Раді жіночих монастирів ЧСВВ 1909 р. було прийнято таку ухвалу: “Котра Сестра шукає розмови з мужчиною, має бути покарана: за першим разом нехай дістане малий столик, за другим разом кромє столика – цілу-

вання ніг усіх сестер, на третій раз – відлучена від сестер на рекреації на цілий тиждень” [10, арк.2]. Навіть при догляді за хворим чоловіком або перебуваючи у будинку, де є чоловік, сестри повинні були бути удвох [8, арк.3].

У статуті сестер милосердя також вказано, що виходити за межі монастиря сестри могли лише в компанії одна одної, а повернувшись у стіни обителі, мусили докладно прозвітувати настоятельці про свою подорож. Монахиням заборонялося без дозволу вести листування з рідними та знайомими. Також умовами статуту не була передбачена можливість приймати відвідувачів та гостей. Сестрам заборонялося бувати в громадських місцях, наприклад, у кіно чи театрах, а також, що є цілком логічним, – виходити заміж [3, арк.22].

Важливим у житті монахині було таїнство сповіді. Сповідь та Св. Причастя відбувалися щонеділі та в дні свят. Монахині могли сповідатися в церквах лише у сповідальницях із ґратами. Сповідників для монахинь призначав єпископ, як правило це був місцевий священник. Один чи два рази на рік сестри сповідалися “незвичайному” – не своєму сповіднику. Ходити на сповідь до іншої парафії було заборонено, сповідь не обговорювалася [5, арк.18]. У кожному домі мав бути свій духівник, а також особливе місце для молитви – каплиця чи престіл, присвячений Матері Божій. Наприклад, найсвятішим місцем станиславівської жіночої обителі сестер василіянок завжди була простора каплиця. Кожної першої п’ятниці місяця тут відбувалася цілоденна адорація Найсвятіших Тайн. Єпископ Г.Хомишин часто самостійно відправляв тут богослужіння [15, с.48].

Дбали сестри не тільки про чужих людей, а й одна про одну. Якщо одна з монахинь хворіла, то мусила розповісти про це своїй настоятельці, обов’язком якої було дбати про хвору сестру. До хвороби сестри повинні були ставитися смиренно. У статуті сестер служебниць про це сказано наступне: “Недужа хай прийме хоробу як дар Божий” [8, арк.13]. За кожна померлу черницю всі сестри дому чи монастиря мали вислухати дванадцять служб божих, прийняти дванадцять причасть та відмолити дванадцять вервиць [7, арк.55].

Важливим у житті сестер Василіянок була клявзура, за якою всі помешкання монахинь та господарські споруди (город, кухня, трапезна) мали бути обведеними огорожею, щоб не було до монастиря зайвого входу, окрім вхідних дверей. Двері монастиря завжди були закриті на замок, дзвінок на хвіртці сповіщав про прихід гостя. При хвіртці була гостиниця (приміщення для відвідувачів), у якій було оснащено спеціальну кімнату для розмов. На ніч ключі від монастиря віддавалися на збереження настоятельці. У церкві сестри також мали бути відділені від загалу віруючих спеціальними ґратами [7, арк.49–52].

А.Шептицький у 1913 р. склав пам’ятку “Духовник вправ” для монахинь ЧСВВ, до якої помістив головні принципи моралі та етики співжиття сестер в одному домі. Зокрема, митрополит вважав, що сестрам потрібно мати однакове ставлення до всіх – до чужих людей і до родичів. Для цього треба було відчужити своє серце, перш за все, від сім’ї та родини. По-друге, треба було вбити в собі відчуття земної потреби в їжі, одязі, здоров’ї, недузї, не варто перейматися ніякою створеною річчю. Власні бажання і думки варто було присвятити лише Богові. Третє застереження присвячувалося співжиттю сестер в одному колективі: “Стережися як-небудь займатися тим, що діється навколо тебе в монастирі, не говори ніколи ні з ким про сестер, ані про стан їх душ, ані про їх вдачі, ані про добрі чи злі прикмети, ані про їх діла. Не суди і не критикуй. Утримуй свою душу у святій рівнодушності” [6, арк.6–9].

Існували також чіткі правила поведінки і в трапезній (їдальні). Кожна сестра мала своє визначене місце за столом. Прийняття їжі відбувалося тільки після спільної молитви. Їли сестри, зберігаючи повну тишу, повільно. Заборонялося виносити страви до келій чи обговорювати їхні смакові якості. Їжу готували “по віку та здоров’ю”. Один

прийом їжі в день був без м'яса. Сестри дотримувалися всіх постів, визначених Церквою. Після обіду тільки з дозволу настоятельки черниці вставали з-за столу та поверталися до своїх звичних справ [7, арк.44–45]. Їжа монахинь була домашнього приготування, переважно з продуктів, які вирощували власноручно, оскільки кожне згромадження, окрім чітко визначеної освітньої чи благодійної мети свого заснування, повинно було вести господарство для самостійного утримання.

Правилами св. Василя Великого для монашої спільноти визначена потреба у фізичній праці. Святий вважав: “Хто може працювати, нехай даром не їсть” [15, с.92]. Митрополит А.Шептицький писав у посланні до сестер василіянок: “Обов'язкова усильна праця. Руками працювати – то ваша задача” [5, арк.22]. У статуті сестер служебниць говорилося про “інші праці” (окрім утримання захорони для дітей та догляд за старими та немічними односельчанами), передусім про домашнє господарство та жіночі промисли. У статуті сестер служебниць визначені такі заняття для монахинь, як прикрашати церкви на свята, прибирати в них, прати церковні фани та ризи, зашивати розірваний одяг або шити новий, дбати про наявність квітів на престолах. Сестри мали самі вести своє господарство, їм було заборонено найматися в найми і вести чуже господарство, монахині могли працювати на кухні, але тільки за великої матеріальної потреби [8, арк.58].

У м. Станиславові сестри служебниці “провадили кухню для обох місцевих єпископів, готували для студентів Духовної Академії та для учнів Малої Семінарії. Шість монахинь працювало в місцевому шпиталі”, також сестри “порядкують церкву, перуть білля для кафедральної церкви та працюють в місцевій лікарні” [1, арк.4]. Декоруванням церков займалися сестри мирносиці в Богородчанах, зокрема вони виготовляли штучні квіти ручною працею, сплітали їх у вінки і прикрашали хоругви та образи. За це отримували матеріальну винагороду [11].

Проте, головним заняттям залишалася праця на городі та в полі, задля власних потреб та утримання жителів монастиря. Як приклад таких непосильних старань, можна розглянути працю сестер мирносиць на власному полі. Ці дані чітко описані в монастирській книзі історії згромадження мирносиць із Богородчан. Зокрема, тут вміщені записи такого змісту: “Зачали сестри вже веснувати. Справді щиро працювали так, якби не мали лишати врожай комусь, але якби самі мали з поля збирати”, “...сестри даліше, як звичайно займаються працею садженням картофель і копають в городі”, “Сестри виорали кіньми на капусту і одного дня посадили усю капусту. Даліше сестри полять пшеницю”, “Розпочали сестри жати жито...”, “Сестри скінчили жати просо і зв'язали гречку...” [11].

Господарство монахинь не обмежувалося лише наявністю присадибних ділянок, на яких вирощували овочі та зерно. Сестри вели повноцінне господарство, утримуючи домашніх тварин та птицю. Наприклад, монастир сестер милосердя у м. Станиславові являв собою триповерховий будинок, підвальне приміщення якого складалося з кухні та погребу, що був призначений для зберігання картоплі та дров, якими опалювали весь комплекс. При монастирі розташовувалися господарські приміщення: стайня і сарай. Станом на 1945 р. одинадцять сестер тримали на господарстві вісім курей, дві свині та одну корову. Площа городу становила 52 ари, а сад налічував 30 плодкових дерев [3, арк.9].

Щоб яскравіше висвітлити монастирські економічні можливості сестер василіянок, наведемо господарський опис від 1950 р. обителі в с. Підмихайлівці Букачівського району, яка щоправда входила до складу Львівського архиєпископства. Зокрема, з джерел відомо, що загальна площа монастиря становила 17 га орної землі, 2 га присадибної ділянки, площа парку при монастирі становила 1 га та ще 4 га були зайняті під будівлі, сад нараховував 48 плодкових дерев. Зі свійських тварин тут були: 4 коня, 8 корів, 5 свиней, 8 овець, 21 шт. курей, 2 шт. гусей та 3 шт. індиків. З промислових виробництв

при монастирі існували гуртки з виготовлення фелонів для священників, гурток пошиття трикотажних виробів для церков. Всі речі вироблялися для внутрішньо церковного вжитку та не реалізовувалися на базарах чи ярмарках. Варто відзначити, що таке велике господарство було об'єктивно зумовлене, оскільки в монастирі проживало 40 сестер та 14 дітей-сиріт [4, арк.9].

Матірний дім сестер мироносиць в м. Богородчанах розташовувався на 5 га землі і "... монахині самі все собі обробляли за мирних часів" [11].

Сестри служебниці, маючи багато бічних домів-філій, також володіли власними сільськогосподарськими угіддями. Так, у м. Городенці сестри обробляли 6 га поля, у м. Богородчанах, с. Грабівцях, с. Гринівцях по 3 га, у с. Делятині 1 морг поля, у м. Заболотіві – 5 га поля, до монастиря в с. Микуличин належав 1 га поля, пасовище та сіножаті, у м. Надвірній монастир мав 2 морги поля, у с. Печеніжин – 2 га поля, у самому м. Станиславові сестри обробляли 3 га поля та в м. Тисмениці – 7 га [1, арк.2–4]. При головній провінційній управі згромадження, в монастирі по вул. Дзержинського, 94 м. Станиславова сестри утримували одну корову і двох поросят [2, арк.4–5]. При бічному домі цього згромадження по вул. Шевченка, 40 сестри мали один га землі під оранку, 4 плодкових дерева та утримували на господарстві одну козу, одну свиню та дві курки [2, арк.11].

Кожна сестра чернечої обителі мала чіткі обов'язки, визначені статутом чи завданнями, якими наділяла її настоятелька дому. Про це, зокрема, в статуті говорилося: "Аби в домі законним не було замішання, аби був взірцевий порядок, аби все ішло справно як в годиннику – до сего треба конечно, щоби кожда сестра знала досконало який її є обов'язок, що она має робити кожної днини і кожної години". Для цього настоятелька мала збирати кожного вечора нараду та роздавати завдання на наступний день [11].

Монастирський побут був доволі незвичним для простої людини, однак у монашому житті існували й цілком прості та звичні радості і переживання. У стінах монастирів відзначали найбільші християнські свята, наприклад, сестри мироносиці в день Різдва Христового, на Святий вечір ішли до притулку колядувати. В рифектарі ставили ялинку і прикрашали її свічками, щовечора "сестри невинно бавилися, світили свічки на деревці, то знову другі гасили кацюбою, то знову колядували" [11].

Монахині мусили вживатися і з сусідами, нерідко мали проблеми через невизначені межі поля чи території для випасання худоби, також ставали жертвами дрібних злодіїв, які вночі заходили в сад та обривали всі яблука. Навіть будучи з різних згромаджень, сестри часто зупинялися у монастирях не своєї спільноти. Наприклад, сестри мироносиці згадують про гостювання в них сестри-йосафатки зі Львова, яка мала справи до отця Ігумена, а також львівської сестри-василіянки, що супроводжувала одну із сестер до родинного дому та заночувала в монастирі сестер мироносиць [11].

Таким чином, на основі аналізу статутів кожного згромадження, бачимо, що розпорядок дня, за яким жили монахині, їжа, одяг, побутові речі та інтер'єр приміщень одного згромадження мало чим відрізнялися від іншого. Для утримання монастирських жителів та забезпечення власних матеріальних потреб сестри обробляли присадибні ділянки, утримували худобу та нерідко мусили працювати за винагороду, прибираючи церкви, шиючи церковні ризи та священничі фелони. Основним принципом у чернечому житті було зберігання мовчання упродовж усього дня. Монахині не мали права цікавитися світськими подіями, читати політичну чи художню літературу, обговорювати внутрішнє життя монастиря чи поведінку когось із сестер. Сестрам було обмежено вихід без потреби за межі своєї обителі. Ці правила знаменували внутрішню покору, скромність, послух та потребу постійної, безперервної молитви. Подальше дослідження побутового життя монахинь вимагає всебічного огляду уже існуючих архівних джерел та активного залучення цінних документів, які знаходяться в приватних архівах мона-

стирів, а також інтерв'ю монахинь, які зберігаються у центрах дослідження історії Греко-католицької церкви.

1. Державний архів Івано-Франківської області (далі – Держархів Івано-Франківської обл.), ф. Р-388. Уповноважений Ради в справах релігійних культів при РМ СРСР по Івано-Франківській області, 1944–1989 рр.), оп. 2, спр. 31, арк. 66.
2. Держархів Івано-Франківської обл., ф. Р-388, спр. 51, арк. 118.
3. Там само, спр. 67, арк. 87.
4. Там само, спр. 76, арк. 47.
5. Державний архів Львівської області (далі – Держархів Львівської обл.), ф. 358 (Шептицький Андрей. Граф, митрополит галицький Греко-католицької церкви, Архієпископ Львівський, Єпископ Кам'янець-Подільський, культурний і церковний діяч, меценат, дійсний член НТШ 1865–1944), оп. 2, спр. 4, арк. 24.
6. Держархів Львівської обл., ф. 358, оп. 2, спр. 20, арк. 32.
7. Там само, спр. 30, арк. 54.
8. Там само, спр. 405, арк. 175.
9. Там само, ф. 684 (Протоігуменат монастирів Чину св. Василя Великого, м. Львів 1772–1946 рр.), оп. 1, спр. 3311, арк. 49.
10. Там само, спр. 2548, арк. 4.
11. Архів Згромадження Сестер Мироносиць. Історія Згромадження Сестер Мироносиць 1914–1939 рр.
12. Історія розвитку священного одягу. – Унів, 2004. – [Режим доступу] // studyty.org.ua.
13. Маслій О. (сестра Андрея) Згромадження Сестер Мироносиць: історичний нарис / О. Маслій. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2010. – 104 с.
14. Сабол С. Укрита фіялка – сестра Василя Глібовицька, ЧСВВ. / С. Сабол. – Пряшів, 1992. – 222 с.
15. Савчук Б. Твердиня віри. Історія Станіславського (Івано-Франківського) монастиря сестер василіаном / Б. Савчук. – Івано-Франківськ : Нова Зоря. – 2011. – 259 с.
16. Василій Великий. Морально-аскетичні твори / Василій Великий. – Джерела Християнського Сходу 16. – Львів : Свічадо 2006. – 380 с.

Жизнь монахинь кардинально отличалась от жизни обычных женщин тогдашнего галицкого общества. Оно проходило тихо и спокойно в стенах монастыря, полная молчанием, смирением и покорностью. Монахини жили четко по уставу. Окружавшие вещи, пища, которую они ели, и одежду, которую носили, только подтверждали желание жить в духовности и бедности, чтобы всю свою любовь, все свое свободное время посвятить делам милосердия и доброты.

Ключевые слова: *Ордена, устав, монахиня, повседневная жизнь, Станиславовская епархия.*

The life of the nuns was totally different from the lives of ordinary women then Galician society. It passed quietly and peacefully in the monastery, complete silence, humility and obedience. Nuns lived well under the statute. Things around, the food they eat and the clothes that were worn only confirmed the desire to live in poverty and spirituality, to all love, all free time to devote to works of mercy and kindness.

Keywords: *Order, statute, a nun, casual live, Stanislav diocese.*